

1. Referentie

Referentie	Colpin, H. en Janssen, K. (2001). <i>Opvoedingsondersteuning aan gezinnen met jongeren. Synthese van onderzoeksliteratuur. Onderzoeksrapport 33</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, Centrum voor Gezinspedagogiek.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Dit onderzoeksrapport heeft als doel een inventaris en synthese te vormen van beleidsgericht en ander onderzoek betreffende mogelijkheden voor opvoedingsondersteuning van gezinnen met jongeren in de adolescentiefase. In dit rapport worden eveneens de belangrijkste elementen samengevat die voorkomen in een discussie die in de Commissie Gezinsbeleid werd gevoerd naar aanleiding van het thema van opvoedingsondersteuning. De laatste paragraaf betreft een overzicht van de belangrijkste bevindingen naar het beleid toe.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin
Trefwoord(en)	Adolescentie, leeftijdsgenoten, ontwikkelingstaken, opvoedingsondersteuning, opvoedingsvragen, ouder-kindrelatie, probleemgedrag, protectieve factoren, risicofactoren

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Gezins- en Welzijnsraad
Onderzoeker(s)	Kristel Janssen Centrum voor Gezinspedagogiek Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen K.U. Leuven Vesaliusstraat 2 3000 Leuven Tel: 016/ 32 62 91 of 016/ 32 62 05 Fax: 016/ 32 62 11 http://www.psy.kuleuven.ac.be/cgp/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat leert beleidsgericht en ander onderzoek ons over de mogelijkheden voor opvoedingsondersteuning van gezinnen met jongeren? Met welke ontwikkelingstaken worden jongeren in de adolescentiefase geconfronteerd en welke opvoedingsopgaven dringen zich aan ouders op? Hoe ontstaat probleemgedrag? Wat zijn de uitingsvormen? Wat zijn de risico en protectieve factoren die een rol spelen? Wat zijn aandachtspunten bij interventies vanuit de hulpverlening aan jongeren met problemen? Wat zijn vragen en moeilijkheden die ouders ervaren bij de opvoeding van jongeren? Wat zijn de behoeften aan opvoedingsondersteuning die zij uiten? Wat zijn de hulpbronnen waarop zij een beroep doen voor steun? Wat is de betekenis van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind als uitgangspunt voor het kijken naar jongeren? Wat kunnen we zeggen over geïntegreerd jeugdbeleid vanuit het perspectief van jongeren?
-----------------	--

Hypothesen	/
------------	---

6. Methode

Onderzoeks-methode	Literatuurstudie
Onderzochte groep	/
Bereik	/

7. Resultaten

Ontwikkelings – taken	Jongeren hebben persoonlijke en sociale ontwikkelingstaken. Enerzijds moeten ze individuele eigenschappen ontplooiën zodat ze autonomie en een stabiele identiteit ontwikkelen. Anderzijds moeten ze leren omgaan met leeftijdsgenoten en volwassenen door vriendschaps- en intieme relaties aan te gaan.
Opvoedings – opgaven	Ouders bieden emotionele ondersteuning, geven een grotere zelfstandigheid en vervullen een voorbeeldfunctie. De ouderlijke controle dient aangepast te worden. De kwaliteit van de relatie is echter van doorslaggevend belang dan het opvoedingsgedrag op zich.
Probleemgedrag	Probleemgedrag ontstaat wanneer de jongere niet genoeg in staat is zich aan te passen aan veranderingen in de omgeving. Dit uit zich in geïnternaliseerd of geëxternaliseerd probleemgedrag. Het eerste houdt in dat de adolescent een negatieve houding aanneemt tegenover zichzelf, het tweede tegenover anderen of voorwerpen. Het eerste komt vaker voor bij meisjes en het tweede bij jongens.
Relatie ouder-kind	De adolescentieperiode is hoe dan ook stressvol voor beide partijen. Er is een toename van conflicten, een afname van cohesie in het gezin en een vergroting van de emotionele afstand tussen ouder en jongere. Ouders rapporteren meer ruzie, meer depressieve gevoelens en minder satisfactie met de opvoeding dan ouders met jongere kinderen. Ouders voelen zich ook minder competent in hun ouderlijke rol.
Protectieve factoren	Protectieve factoren zijn het bieden van steun of hulp bij eventuele problemen, het overdragen van verantwoordelijkheden naar de adolescent, een gevoel van eenheid binnen het gezin, een groot aanpassingsvermogen van het gezin als geheel en een kwalitatieve ouder-kind relatie.
Risico factoren	Een risicofactor is autoritaire controle waarbij men op diverse wijzen macht uitoefent.
leeftijdsgenoten	Leeftijdsgenoten spelen een centrale rol in de adolescentie, maar hun rol bij probleemgedrag is tot hertoe onvoldoende onderzocht.
Aandachtspunten	Er wordt gepleit om samengestelde interventies te ontwerpen die gekenmerkt worden door een uitgebreide en gelijktijdige aanpak van verschillende probleemgebieden (integratieve jeugdzorg) Het identificeren van risicofactoren is onvoldoende aangezien ze samenhangen. Deze samenhang moet geanalyseerd worden Men moet trachten de aanwezige competenties te vergroten.
Opvoedingsvragen en nood aan ondersteuning	De meeste ouders beleven de opvoeding niet als problematisch, maar stellen zich heel wat vragen die vooral te maken hebben met opvoedingsstijl. Dit is een grondhouding van goedgenoeg ouderschap. De meeste ouders ervaren deze vragen ook niet als belastend. Toch blijkt er behoefte te bestaan aan opvoedingsondersteuning. Ouders zijn bezorgd over / hebben vragen bij de schoolloopbaan van de jongere, de biologische ontwikkelingen bij de jongere, de identiteitsontwikkeling van de jongere en de verschuivingen in sociale relaties. De rode draad hierbij is communicatie met jongeren, nood aan bevestiging over hun opvoedingsaanpak en nood aan algemene informatie over de ontwikkeling in de adolescentie.
Ondersteuning van jongeren	Zowel in de onderzoeksliteratuur als in de beleidswereld doet er zich een beweging voor van een benadering waarin de jongeren als probleem centraal staan naar een meer constructieve visie waarin de jongeren als actor betrokken worden in onderzoek en beleid. Vanuit het perspectief van de jongeren blijkt dat zij opvoedingsondersteuning, jeugd- en gezinsbeleid opvatten als een gedeelde verantwoordelijkheid van gezin en samenleving. In deze context gaan er ook in Vlaanderen steeds meer stemmen op voor de uitbouw van een geïntegreerd en inclusief jeugdbeleid.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

In de eerste paragraaf van dit onderzoeksrapport wordt een kader geschetst waarin opvoedingsondersteuning aan gezinnen met jongeren geplaatst kan worden. Opvoedingsondersteuning wordt bekeken vanuit het transactioneel ecologisch ontwikkelingsmodel waarbij de behoeften van ouders en kinderen een gelijk gewicht in de schaal leggen. Hier besluit men dat de leeftijdsperiode van 12-16 jaar jongeren en ouders voor specifieke opvoedingstaken plaatst. Uit de literatuur komt naar voren dat de kwaliteit van de ouder-kindrelatie een belangrijke rol speelt in het al dan niet ontstaan van problemen in deze leeftijdsperiode. Bij het aanpakken van ontwikkelings- en opvoedingsproblemen moet men voldoende aandacht hebben voor het samenspel van risicofactoren enerzijds, wat pleit voor een integratieve benadering, en het vergroten van competentie anderzijds.

In de tweede paragraaf wordt aandacht besteed aan de ondersteuning van de ouder-kindrelatie in de adolescentieperiode, met name het belevingsperspectief van de ouders. Er zijn een viertal thema's waarrond ouders van adolescenten opvoedingsmoeilijkheden ervaren en behoeften aan opvoedingsondersteuning uiten. Dit zijn de schoolloopbaan van de jongere, biologische ontwikkeling bij de jongere, identiteitsontwikkeling van de jongere en verschuivingen in de sociale relaties. De rode draad hierbij is communicatie met jongeren, nood aan bevestiging over hun opvoedingsaanpak en nood aan algemene informatie over de ontwikkeling in de adolescentie. Naar beleid toe worden enkele aandachtspunten als relevant aangegeven: het verbeteren van de relatie gezin - school, het ter beschikking stellen van informatie aan ouders over normaal tienergedrag en probleemgedrag en het verbeteren van de profilering van ondersteunende diensten.

In de derde paragraaf komt het belevingsperspectief van de jongeren met betrekking tot opvoedingsondersteuning aan bod. Hierbij wordt besloten dat er zich zowel in de onderzoeksliteratuur als in de beleidswereld een beweging voordoet van een benadering waarin de jongeren als probleem centraal staan, naar een meer constructieve visie waarin de jongeren als actor betrokken worden in onderzoek en beleid. In dit verband worden enkele recente voorbeelden van onderzoek in Vlaanderen en Nederland besproken. Door een representatieve groep jongeren zelf expliciet aan het woord te laten krijgt men een beeld van de 'doorsnee' jongeren, wat als tegengewicht kan dienen voor de negatieve beeldvorming en problematisering van de jeugd in de media en het categoriale jeugdonderzoek. Vanuit het perspectief van de jongeren blijkt dat zij opvoedingsondersteuning, jeugd- en gezinsbeleid opvatten als een gedeelde verantwoordelijkheid van gezin en samenleving. In deze context gaan er ook in Vlaanderen steeds meer stemmen op voor de uitbouw van een geïntegreerd en inclusief beleid.

De vierde paragraaf van het onderzoeksrapport betreft een samenvatting van de belangrijkste elementen uit de discussie die in de Commissie Gezinsbeleid gevoerd werd naar aanleiding van het thema opvoedingsondersteuning.

De vijfde paragraaf bevat een overzicht van de belangrijkste bevindingen die relevant zijn voor het beleid. Er worden aandachtspunten geformuleerd zowel op inhoudelijk als organisatorisch vlak m.b.t. opvoedingsondersteuning aan gezinnen met jongeren. Het betrekken van de jongeren zelf hierbij wordt extra beklemtoond.